

Beschrijvinghe vande Drogen,

mach al selue dat de Olien van Sesamæt en van Okernoten doen comen. Dat is tgene dat de ouders daer van gescheven hebben. Dan Lobel beschryft aldus: Glans vnguentaria cathartica siliquata is een vrucht die nae heur dijzante maer ronde gedane die van de Ceekel ghelyckende / den naem van Ceekel oft Glans geryge heeft; maer de olie die daer wt gedouwt wort / maer datinense Glans myrsipica oft Glans vogularia noemt: de welche Dioscorides oec wel gehant heeft (maer niet haer schrifft) die hij Palmulas noemende by de Phoenixbalanus gelijct; dan de Araben heerten die Nicula vnguentaria (in hun taele Ben, ende meest Ben:) Sy is ghescheven in een staepre hacuue / van niemanden beschreven / een palm lanch / met twee laghen in een hacuue / die lanchworpich ront is / dun / met twee hoevelkens wtpypende / te weten d' een onder / ende d' ander inde middel / hebende in elck een Ceekel bestoren maer het opperste is gelijck eenen bech / oft als een spits punt van de vrucht van Cleander: de selue hacuue is van binnien rossachich van derwen / van binnien gzaem oft aschverwich / met rimpels oft strepen inde lengte gheteekent / maer geheel leerachtich / huychsaem / ende schozfachich / lat van smaech / een weynich flamentreichende ende drooch. De Apotheker ende Handt schoernmakers persen wi dese vrucht een Olie dienende tot de gesonchert / en tot wellust: de welche gelijck sy genaisschert van reueen heeft / so en crijgts oec geëschimmel noch sterken reuch / noch en huynt ghenietten oft vypie blechen in handtchene oft cleeders die daer mede bestreken zyn / maer is de bequaemste van alle Olien / om de lieftuchtigheit van reuch goet en versch te bewaeren. Dat zijn de woorden van Lobel / aengaende dit Ben / dat sommige Ben magnum nemen / maer Monardus heet Ben paruum / soo het schijnt / ende voor het Ben magnum beschryft hy de volgende soorte van Ben.

1 Groot Ben, in Laryn Ben magnum gheheten / van Nicolaus Monardus Avellana purgatrix, waer in Eplani van San Domingo / ende wort van de Indiaenen ghemeynlych ghebruypt om den bryck weech te maecken: maer is soor crachtich int werch / dat de Spaegnynne selue noch willende doen / heur seluen in sterbens noot brychten. Dan gedane te en verwi zijn soone geneuyne Haselnooten gelijck / met ee' dumme caftane huyne schelle bedect / dijzhoechich / met wit merch verhult / soet van smaech / dooz den welken menich mensch bedogen is ghemeyst. Want sy hebben cracht om de gaule en lifmericheit met gewelt van onder ende van bovenen wt te dragen / dan alle gebraeden wordē en zijn sy so geweldich niet. Maer sy geneuyne de bryckynne oft colthyc van stonden aen / ende doen alle wunder schepden / en mit clysteren ingeotē maecke / den bryck tamelijken ende satelijker weech. Men neemter van een half drager met e' dagme tressens / maer dan moet sy gehadē zyn. Sy zijn heet in't beginst van den verdelen / ende drooch inden tweeden gzaed.

Purgerende Haselnoce.

2 En ander Indiaensche Haselnote van Clusius beschreven / mit gaderen de volgende / is ee' vrucht ontrent d' dupimbredden lancet / wt Indien overgesonden / bijnæc twee dupimbredden heeckt / aen d' onderveste syde plat / gerimpelt ende onesfen / ende aschgraen / aen de opperste berghen oft wstaerde hys / heel esfen en gelati / rossachich / datse een cleyndierken met een harde hys bedect schijnt te wesen: en daer in schijnt ee' kerne. Bijnæc diergelijke doch cleynder en bijnachtyc soorte schijnt van Matthiolus onder de voorten van Indiaensche Haselnooten beschreven te zyn. Maer een ander veel grooter vrucht is van Jacques Garrett aen Clusius gesonden gewest voor de vrucht van den West-Indische Walsenboom / als dorren vermaect is.

3 Een medesooerte van Nux vnguentaria schijnt te wesen / sept Clusius die soorte van Indiaensche Note die my daer de Mehenbenthene, Mehenboethene, oft Mehenbene gevonden is gewest: want sy is ee' dupimbredden lancet / dijcanthich / met een harde oft houtige schelle / de welche gehescholen zynde / d' hys / kens oft laaptens verhoont / in elck een van de welke een lanchworpich witte ende soete kerne gevonden wort: waer in datter blijct datse met de Mehenbenthene geen grote gelijkenisse en heeft. Want de Mehenbenthene / van Lobel Avellana Indica varietas ghescreven / als een soorte van Indiaensche Haselnooten / wort onder de Poten Muscaten somtys ghebonden: ende is van verwe / groote ende ghedaente de Muscat Note ghelyck / dan datse dijcanth-

Ander Indiaensche Haselnooten.

is aen d' een syde plat / ende schijnt datter mesten-deel twee tsamen groepen / gelijckmen de Castanæ somtys niet wassen. Hier van heeft Ferdinandus Oviedus noch gescheven.

A vellana purgativa Oviedus is oec misschien dese brucht / sept Clusius / die van vier Haselnooten slame vergaderd schijnt te zyn / esfen / castanæhuyin / altsamen in een schoz begrepen / doch elck een castanæ huyne sterke vase schal hebbende / niet seer dik: dan de krest selue is dik / hardt / en vast / brynen rossachich / bijnæc mittachich / niet onle stikk van smaech.

Ander Indiaensche Haselnooten.

Indiaensche ende ander Vreemde cruyden.

Den boom Areca, oft Faufel.

Dijcanthich is / en de verachtige seer harde schelpe heeft van Indisch Notken: maer als die open gebraken is / steken daer d' verscheden laepkens in / een van de welke een soete kerne beslupt.

4 Een foorte van Ben, wt Africken, in Laryn van Clusius Glandis vnguentaria species genaemt / is oec een Haselnote gelijck / in groote / verwe / ende harde schelle / niet een witte soete kerne.

Ben van Egypten en heeft met dit tegenwoerdich Ben niet genomen dat den naem ende is hier nae / te weten in het 48 Capitel beschreven.

Bon oft Bon, gelijcken dese Nux vnguentaria oec mer / ende daer van fullen wi elders spijlen.

Noch ander Indiaensche Haselnooten, fullen int Ca-pittel van Faufel ende elders beschreven warden.

Faufel oft Areca. 20.

Bant de Indiaensche Haselnooten wort noch geraet / Fafel, enide Faufel, in Malabar Pac. elders Chofolo, enide Costol, maer meest Arequa oft Areca: in Malediba Poua: in Guzarate ende Decan su-pari, in Zeilan Poaz, in Malaca Pinas, in Couchin Chacan, enide Checam, die veel verschilt van het root Santalum / als inde beschryvinge van Santalum blycket sal. Sy wort veet in Malabar ende in veel ander landen van Ost-Indien dan de beste wort in Dombaim. In Zeylan is sy veel / maer wit: die wort cleyn ende swart / seer hard also droog is: dan waer sy is / sy gropt liever aendē Zuccant dan binimenslants: en wort van Christophorus a Costa Avellana Indica, en Areca geheeten. De boom wort van sonnige boor een Dadelboom gehouden / maer seer der ende spitser: ende hy is seer hooch / ende waft recht overeind / maer dun / ront / voos van hout / en daerom niet seer blycksaem / niet bladeren als Dadelbladeren / aen' opperste van den boom massende: daer tuschen comen dunne roek-heng / met cleyn bloemkens gheleden / die witt zyn / en bijnæc sonder reuch die daer nae in de vrucht ver-anderen als Poten Muscaten / soot groot als een Ohernote / noch aang niet ront / maer lanchworpich als een cleyn Hunnen ey / bedekt met een schofse / die noch versch zynde seer groet is / maer ryphinde / heel geel / soot datinense van verre voor heel ryke Dadele soude aenshouwe: datse schelle is sacht en woll-aichtich / inhoudende ee' vrucht so groot als een han-de grootste Castanæ / aen d' een syde plat / Wit / hardt / niet roode aderen doortogen / die van de Indiaenen gegeten wort.

De schildering van den boom is van Clusius gegeve / als hier nae volgt. Van Fabricius Norden die hem gesien heeft / sept dattet eenen seer hoogen boom / met een bijnæc alsfint even dicke strump / met een soot gheledde schofse / datmen daer op niet stimmen en can / ten sy datmen enige faciue ront / om de strump bindt / als van de Indiaensche Poten-boomen hier nae gespot sal worden. De tachen en wasken niet nedre waer gheboeg / maer opwaerts / soot daer van verre eenen ronden bol gelijcken: De bladeren bekleeden de tachen rontom als tanden van rammen: anders zynt de Dadelboombladeren wat gelijck: de vruchten hangen rietsel twaels by een / at se samen met verfachichig omwindsel bedekt / van dijch lanchworpich stielkens wt het alteronderste van de tachen sypytende. De Note oft vrucht selue / Faufel geheeten / niet hem riupschijft / staet hier oec gheschildert / mit gaderen de binnene heire oft note wt de schofse genomen. Daer by voegt hy een ander lanchworpiche vrucht / vynæc soot groot als de Faufel met hem omwindsel / maer seer har / blynen huyne / oft witt-aichtich / de welche overmit s' dinares gescheden / de Note Muscat seer wel gelijck / als de Faufel selve voek doet / ende si mach een medesooerte van Faufel wesen. Diergelijke vruchten / heel geestent oft ge-polijst / syn aendē selven Clusius voor costelijcke steenen gefondien gheweest. Dan wt de voorgeregen beschryvinge blijct datter verscheden soorten van Faufel zyn: ende daerom stellen de Italiaenen hedendaechs d' soorten van Faufel / die sy Avel-

lane Indie noemen / dat is Indiaensche Haselnooten / in hinsel Nocciole d' India, ende segghen datse soorten van Areca zyn: de eene soort is groot / de ander is cleyn / de derde is middelbaer: en seggen datse met de Poten Muscaten vergehoert warden / ende dat de groote soort de Poten Muscaten ghelyck / belalben darf / aen d' enghde niet ront en is / maer plat / met een hayrachtich omwindsel gedect / als gespot ist binnene st is sonder reuch / en esamen treckende van smaech.

De cracht vandese Poten is vercoelen / versterken / ende geweldichlich esamen trekken. Sy zyn goet tegen de conde siecrende sonderlingen tegen troestmelzoen / alle daghe uichteren ghezoncken

Faufel met de schelpe, ende sonder schelpe.

Ander Indiaensche Haselnote, oft soorte van Faufel.

積

麻